

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság**

ítélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.427/2021/9.

A tanács tagjai:

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin a tanács elnöke

Dr. Cseh Attila előadó bíró

Dr. Farkas Attila bíró

A felperesek:

... I. rendű

... II. rendű

... III. rendű

... IV. rendű

A felperesek képviselője:

Bihari Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Bihari Krisztina ügyvéd) I-IV. rendű

Az alperesek:

... I. rendű

... II. rendű

Az alperesek képviselője:

Kardos, Pető és Törőcsik Társas Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Törőcsik Tamás ügyvéd) I-II.
rendű

A per tárgya:

Felmondás jogellenességének megállapítása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó felek:

I-IV. rendű felperesek

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Szegedi Törvényszék 2.Pf.20.403/2021/6. számú ítélet

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szegedi Járásbíróság 3.P.20.882/2020/30. számú ítélet

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az I. rendű, II. rendű, III. rendű és IV. rendű felpereseket, hogy 15 napon belül egyetemlegesen fizessenek meg az I. rendű és II. rendű alperesnek mint egyetemleges jogosultnak 31.750 (harmincegyezer-hétszázötven) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az alperesek mint hitelezők, illetve az I. rendű és a II. rendű felperes mint adós, továbbá a III. rendű és a IV. rendű felperes mint zálogkötelezett között 2005. október 18-án közjegyzői okiratba foglalt, ingatlan jelzálogjoggal biztosított, devizában nyilvántartott fogyasztási kölcsönszerződés (a továbbiakban: szerződés) jött létre, mely szerint a kölcsön összege 8.100.000 forint, futamideje 240 hónap volt. Az alperesek az adósok részére a futamidő első 54 hónapjára ún. „türelmi időt” biztosítottak, amelynek tartama alatt az adósok csak a kamatot és a kezelési költséget, míg a hátralévő futamidő alatt a tőkét egyenletes

törlesztéssel voltak kötelesek teljesíteni. A szerződés V. pontja a felmondási okokat tartalmazta.

[2] Az alperesek 2007-ben, 2009-ben és 2010-ben felhívták az I. rendű és a II. rendű felperest aktuális tartozásuk megfizetésére, majd – miután a felhívásban foglaltaknak az adósok nem tettek eleget – a 2011. január 19-én kelt, d.... R..... G..... budapesti közjegyző által 11.079/Ü/178/2011/1. számon készített közjegyzői okiratban a szerződést a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: rPtk.) 525. § (1) bekezdés e) pontjára hivatkozással azonnali hatállyal felmondták, tekintettel arra, hogy a szerződésben foglalt fizetési kötelezettségüknek nem tettek eleget, ezzel a szerződést megszüntették. Az okiratban rögzítésre került, hogy az adósok tartozása – tőke, esedékes ügyleti kamat, kezelési költség, késedelmi kamat bontásban – 2011. január 11-én konkrétan milyen összeget tett ki.

[3] A felmondás időpontjában az adósok 2014. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: DH1 tv.) szerint részben érvénytelen szerződési feltételek kihagyása mellett fennálló hátralékos és lejárt tartozásának összege 2.147,97 CHF volt. A 2014. évi XL. törvény (a továbbiakban: DH2 tv.) szerinti elszámolás alapján a tisztességtelen általános szerződési feltételek miatt az I. rendű és a II. rendű felperes terhére felszámított összeg 6.371,85 CHF volt.

[4] Az alperesek a felmondott szerződésből eredő követelésüket 2015-ben az O.... F.... Zrt-re engedményezték. Az engedményes valamennyi alperessel szemben végrehajtási eljárást kezdeményezett, amelyek folyamatban vannak.

A kereseti kérelem és az alperesek védekezése

[5] A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy a közjegyzői okiratba foglalt felmondás „érvénytelen”. Ennek körében hivatkoztak egyrészt arra, hogy a szerződés V.1. a), b), d), e) és f) pontjai szerinti felmondási okok tisztességtelenek. Másodlagos hivatkozásuk szerint az I. rendű és a II. rendű felperesnek a szerződés felmondásakor nem volt lejárt tartozása, tekintettel arra, hogy a DH2 tv. szerint tisztességtelenül felszámított összeg meghaladta az alperesek által kimutatott tartozás összegét.

[6] Az alperesek ellenkérelme érdemben a kereset elutasítására irányult. Álláspontjuk szerint a felmondás jogszerű volt, az azt követően hatályba lépett DH2 tv. szerinti elszámolás eredményét nem lehet „visszavetíteni” a felmondás időpontjára, a megállapított túlfizetést ugyanis nem lehet automatikusan teljesítésnek tekinteni, így a felmondást követően megállapított túlfizetés összege nem teszi a felmondást jogszerűtlenné. A DH1 tv. szerinti tisztességtelen szerződési feltételek (árfolyamrés, valamint egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tévő kikötések) „kiesése” mellett is megállapítható, hogy a felmondás időpontjában az I. rendű és a II. rendű felperesnek jelentős, több mint öt havi törlesztőrészlet összegének megfelelő hátraléka állt fenn, amely súlyos szerződésszegésként okot adott a rendkívüli felmondásra.

Az első- és másodfokú ítélet

[7] Az elsőfokú bíróság ítéletével a felmondás jogellenességét állapította meg. Határozata indokolása szerint a felmondási jogra vonatkozó kikötések közül a szerződés V.1. a) pontjának tisztességtelensége volt megállapítható, mert az nem súlyos szerződésszegés esetén is lehetővé tette a szerződés felmondását, ami joghatása miatt a fogyasztóra nézve hátrányos. Erre tekintettel nem e szerződéses rendelkezés, hanem az rPtk. 525. § (1) bekezdés e) pontja alapján vizsgálta a felmondás feltételének fennálltát. E körben megállapította, hogy a tisztességtelenül felszámított összegeket is tartalmazó elszámolás szerint a felmondás időpontjában a lejárt hátralékos tartozás 2.926,50 CHF, míg ugyanezen időpontban a felhívására az alperesek által csatolt táblázatban kimutatott hátralékos tartozás összege 2.147,97 CHF volt. Utóbbi az ekkor irányadó 396,85 CHF összegű havi törlesztőrészlet mellett több mint öt havi elmaradásnak felelt meg. Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint az ilyen mértékű tartozás nem jelentett súlyos szerződésszegést, figyelemmel a felvett kölcsön összegére és arra, hogy a felmondás – mint a szerződésszegés legsúlyosabb szankciója – nem állt arányban a késedelem időtartamával. Ezért úgy ítélte meg, hogy az rPtk. 525. § (1) bekezdés e) pontja szerinti felmondási ok nem állt fenn.

[8] Az alperesek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, és a keresetet elutasította.

[9] Határozata indokolása szerint az elsőfokú bíróság helytálló tényállást állapított meg, amelyből azonban téves jogi következtetésre jutott. Rögzítette, nem volt vitás, hogy az alperesek az I. rendű és a II. rendű felperes súlyos szerződésszegése miatt mondták fel a szerződést. Az ügy érdemét illetően utalt a 4/2021. PJE határozatra, amelynek értelmében a devizaalapú fogyasztói kölcsönszerződés részleges semmissége miatt szükséges elszámolási kötelezettséget előíró DH2 tv. szerinti elszámolás nem zárja ki, hogy a bíróság a polgári jog szabályai szerint utólag vizsgálja, alapos volt-e a pénzintézet részéről a szerződésnek az adós fizetési késedelmére alapított felmondása. A PJE határozat IV.3. pontja szerint a DH2 tv. az árfolyamrés alkalmazását és az egyoldalú szerződésmódosítást lehetővé tevő tisztességtelen kikötésekkel kapcsolatos elszámolás keretében – a szabályozás lényegét tekintve – az érintett kölcsönszerződések részleges érvénytelensége folytán a törlesztőrészletek megfelelő újraszámításáról és a semmis kikötések alapján teljesített befizetések elszámolásáról rendelkezett, ám önmagában az e törvény szerinti elszámolás eredménye objektíve nem alkalmas a kölcsönszerződés felmondásához fűződő joghatások kiküszöbölésére. Ezek a joghatások, ha a felmondás az adós számára sérelmes, a törlesztőrészletek újraszámításával, a tisztességtelen kikötés alapján teljesített befizetések jóváírásával nem háríthatóak el. A PJE határozat IV.4. pontja értelmében az előbbiekből következően nincs jogszabályi akadálya annak, hogy a fogyasztó a felmondás jogellenességének, a jogviszony fennállásának megállapítása iránt keresetet indítson. Ebben a perben vizsgálható érdemben, hogy a felmondásban megjelölt indokok fennálltak-e és alkalmasak voltak-e arra, hogy a jogviszony megszüntetését megalapozzák. A kölcsöntartozás teljesítése az adós alapvető kötelezettsége, a fizetési késedelem minősülhet olyan súlyos szerződésszegésnek, ami adott esetben alapot adhat a kölcsönszerződés felmondására, ennek körében azonban figyelemmel kell lenni az arányosság követelményére.

[10] A másodfokú bíróság a PJE határozat IV.6. pontjában foglaltakat kiemelve hangsúlyozta, a felmondás jogszerűsége kapcsán abban kellett állást foglalni, hogy a felmondás időpontjában olyan mértékű és összegű tartozása állt-e fenn a felpereseknek, amely

alapot adott a felmondás – mint a szerződésszegés legsúlyosabb jogkövetkezménye – alkalmazására az rPtk. 525. § (1) bekezdés e) pontja szerint, amire tekintettel nincs jelentősége annak, hogy a kölcsönszerződés V. pontjában felsorolt felmondási okok tisztességesek-e, avagy sem.

[11] A másodfokú bíróság tévesnek minősítette a felperesek azon jogi álláspontját, miszerint a DH2 tv. szerinti elszámolás eredményeként megállapított túlfizetést „egy az egyben”, azaz teljes egészében és egyösszegben „be kell számítani” a felmondáskor fennállt tartozásba. Ezzel összefüggésben rámutatott, hogy az elsőfokú bíróság az alperesekkel kidolgoztatta a DH1 tv. által megállapított érvénytelen szerződési feltételek figyelmen kívül hagyása, illetőleg a túlfizetés elszámolása után, a felmondás időpontjában fennállt tartozás összegét. Ennek alapján megállapítható, hogy a felperesek a szerződésből eredő alapvető kötelezettségüknek öt hónapon keresztül nem tettek eleget, így mulasztásuk nem csekély mértékű, fizetési késedelmük nem rövid időtartamú volt. Erre tekintettel az elsőfokú bíróság tévesen jutott arra a következtetésre, hogy az alperesek felmondása jogszerűtlen volt.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[12] A jogerős ítélet ellen az I-IV. rendű felperesek terjesztettek elő felülvizsgálati kérelmet, annak elsődlegesen hatályon kívül helyezése és a jogszabályoknak megfelelő – tartalmilag a perbeli felmondás jogellenességét megállapító – határozat hozatala, másodlagosan az elsőfokú ítéletre is kiterjedő hatályon kívül helyezés, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára utasítása végett. Megsértett jogszabályhelyként az rPtk. 303. § (3) bekezdését és 321. §-át jelölték meg, továbbá hivatkoztak arra, hogy a jogerős határozat sérti a 4/2021. PJE határozatot. Felülvizsgálati kérelmük mellett egyidejűleg a felülvizsgálat engedélyezése iránti kérelmet is előterjesztettek.

[13] Felülvizsgálati hivatkozásuk lényege szerint a másodfokú bíróság tévesen értelmezte a 4/2021. PJE határozat IV.6. pontját, amiből szerintük az következik, hogy „egy az egyben” kell levonni a felmondásig felhalmozódott 2.147,97 CHF tartozás összegéből a tisztességtelenül felszámított 6.371,85 CHF összeget, amire tekintettel a felmondás időpontjában tartozásuk nem volt, így a felmondás jogellenes.

[14] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában történő fenntartására irányult.

A Kúria döntése és jogi indokai

[15] A Kúria elsődlegesen azt rögzíti, hogy a felmondás „érvénytelensége” (helyesen: jogellenessége) megállapítása iránti kereset tárgyában indult eljárás ún. meg nem határozható pertárgyértékű pernek minősül, ezért a felülvizsgálat engedélyezésének kérdése a vagyoni jogi perekre irányadó értékhatárra tekintettel fel sem merült, így a felperesek ez irányú kérelmének elbírálása szükségtelen volt.

[16] A Kúria kiemeli továbbá, hogy a felülvizsgálati eljárásra mint rendkívüli perorvoslatra irányadó szigorú eljárási szabályokra figyelemmel a Kúria – főszabályként – a

felülvizsgálat során a felülvizsgálati (és ha előterjesztettek: a csatlakozó felülvizsgálati) kérelem korlátai között, az ott megjelölt jogszabályok, illetve a Kúria közzétett határozatától jogkérdésben való eltérés tekintetében vizsgálja a jogerős ítélet jogszabálysértő, illetve a kúriai határozattól jogkérdésben való eltérő voltát [Pp. 423. § (1) bekezdés].

[17] E felülvizsgálati korlát miatt az adott ügyben kizárólag a felperesek által felülvizsgálati kérelmükben állított anyagi jogi jogszabálysértések [rPtk. 303. § (3) bekezdés (a) jogosulti késedelem egyidejű kötelezett kösedelemet kizáró szabálya) és az rPtk. 321. § (a) felmondás általános szabálya)] megsértése volt vizsgálható. További jogszabálysértésre való hivatkozás hiányában a Kúria a jogerős ítéletben megállapított tényállást irányadónak tekintette.

[18] Az így meghatározott felülvizsgálati keretek között elvégzett felülvizsgálat eredményeként az volt megállapítható, hogy a jogerős ítélet az érdemben vizsgálható felülvizsgálati hivatkozásokra tekintettel nem jogszabálysértő, ezért a felülvizsgálati kérelem nem megalapozott.

[19] Az irányadó tényállás alapján a felpereseknek – az elsőfokú bíróság felhívására az alperesek által csatolt ún. „II. számú táblázat” (3.P.20.944/2019/17. számú alperesi viszontválaszt A/1. alatti melléklete) szerint – a felmondást megelőzően, 2011. január 11-én 2.147,91 CHF összegű hátraléka volt, míg az előírt (a DH2 tv. szerinti elszámolás során átszámított) törlesztőrészletük, havi 398,61 CHF-t tett ki. E tényadatokra tekintettel helytállóan állapította meg a másodfokú bíróság jogerős ítéletének [22] pontjában a tartozás fennálltát, és annak több mint öt havi törlesztőrészletnek megfelelő mértékét, amely súlyos szerződésszegésnek minősül, így az alperesi felmondást ténybelileg megalapozottá, ezáltal jogszerűvé tette.

[20] A felperesek felülvizsgálati hivatkozására tekintettel a Kúria rámutat, hogy a 4/2021. PJE határozat IV/6. pontjában foglaltaknak megfelelően az ún. túlfizetések elszámolása során abból kell kiindulni, hogy a felek között fennáll egy érvényes szerződéses jogviszony, amelynek alapján a felet az érvénytelen részhez kapcsolódó többlétszolgáltatással egynemű, érvényesen kikötött szolgáltatás teljesítése iránti kötelezettség terheli, a befizetést pedig az azt teljesítő fél felismerhetően magának a szerződésnek a teljesítéséül szánta. A befizetett összeget ezért – ennyiben a felperesek hivatkozásának megfelelően – valóban teljes egészében (tehát az érvénytelen részhez kapcsolódó többlétszolgáltatást is) a szerződés teljesítéseként kell elszámolni, azonban nem a felperesek érvelése szerinti „egy az egyben” módon (azaz egyösszegben, visszavetítve a felmondás időpontjára és egy egyszerű kivonással „elszámolva” a hátralékkal szemben), hanem – amint azt a PJE határozat indokolása részletesen tartalmazza – a pénztartozás teljesítésére vonatkozó szabályok szerint.

[21] Ennek megfelelően, ha a többlétszolgáltatást teljesítő adós a teljesítéskor az érvényesen kikötött szolgáltatás tekintetében késedelembe volt, a többlétszolgáltatást a hátralékos szolgáltatásra kell elszámolni [rPtk. 290.§ (1) bekezdés, (2) bekezdés a) pont; 293. §]. Ha pedig az érvényesen kikötött szolgáltatás vonatkozásában a teljesítéskor nem állt fenn késedelem, a többlétszolgáltatást idő előtti teljesítésként [rPtk. 282. § (2) bekezdés, 292. § (2) bekezdés] kell figyelembe venni, és a következő törlesztőrészletre elszámolni.

[22] A kölcsönszerződés fizetési késedelemre alapított felmondása jogszerűségének vizsgálata során mindezekre tekintettel a felmondást megelőzően a törlesztőrészeknek az érvénytelen kikötésen alapuló hányadára teljesített befizetéseket is értékelni kell – az ismertetett szempontoknak megfelelően – az adós javára.

[23] Az elszámolás helyes módszere tehát a törlesztési periódusonkénti elszámolás. Erre vonatkozó álláspontját kifejtette már a Kúria a Pfv.VIII.20.045/2021/8. számú ítélete [36] pontjában (közzé téve: BH 2022.76. számon), illetve a Gfv.VI.30.426/2021/7. számú végzése [50]-[51] pontjában.

[24] A másodfokú bíróság helyesen mutatott rá, hogy a 4/2021. PJE határozat szerinti elszámolási módszert alkalmazva a súlyos adósi szerződésszegés megállapítható. Ha pedig el nem számolt túlfizetés nincs, erre alapítottnak a jogosult kötelezettségmúlásztására (jogosulti késedelemre) hivatkozással a kötelezett késedelem nem zárható ki, ezért a felmondás a szerződést megszüntette.

[25] A kifejtettre tekintettel a Kúria a nem jogszabálysértő jogerős ítéletet a Pp. 424. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[26] A felperesek felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 405. § (1) bekezdése és 364. §-a folytán alkalmazandó 83. § (1) bekezdése alapján kötelesek az alperesek felülvizsgálati eljárási költségének egyetemleges megfizetésére, amelynek összegét a Kúria a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdése és (5)-(6) bekezdése szerint állapította meg, az áfát is magában foglalóan.

[27] A felperesek a felülvizsgálati eljárás illetékét lerótták, azt pervesztességükre tekintettel viselik, ezért arról a Kúriának rendelkeznie nem kellett.

[28] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a felperesek kérelmére a Pp. 405. § (1) bekezdése szerint alkalmazandó 376. § (1) bekezdés a) pontjának megfelelően tárgyaláson bírálta el.

[29] Az ítélet elleni felülvizsgálatot a Pp. 407. § (1) bekezdés d) pontja zárja ki.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[30] 1959. évi IV. törvény (rPtk.) 303. § (3) bekezdés

4/2021. PJE

A döntés elvi tartalma

[31] Felmondás jogellenességének megállapítása körében a túlfizetés elszámolása.

Budapest, 2022. május 24.

Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Cseh Attila s.k. előadó bíró, Dr. Farkas Attila s.k. bíró

hiteléül:

A kiadmány

S.K.

bírósági ügyintéző